

Ravitsemusterveyden edistämisen standardit sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa STESO-standardien mukaan

STESO ry:n Ravitsemusterve sote-organisaatio -työryhmä (2019–2020):

- Soili Alanne, johtava ravitsemusterapeutti (EPSHP) (1.1.2020 alkaen)
- Leea Järvi, terveyden edistämisen koordinaattori (PPSHP)
- Anne-Mari Lahdensuo, kehittämissuunnittelija (EPSHP) (1.6.2020 alkaen)
- Katja Lehtimäki, kliinisen hoitotyön asiantuntija (KSSHP) (1.4.2020 alkaen)
- Reetta-Maija Luhta, kehittämissuunnittelija (EPSHP)
- Susanna Mutanen, terveyden edistämisen suunnittelija (KSSHP)
- Eeva Nykänen, ravitsemusterapeutti (KSSHP)
- Karita Pesonen, suunnittelija (RASHKY)
- Auli Pölönen, koordinoitipäällikkö (PSHP)
- Ulla Siljamäki-Ojansuu, johtava ravitsemusterapeutti (PSHP)
- Riikka Suorajärvi-Bron, kehittämissuunnittelija, ravitsemusterapeutti (EPSHP) (31.12.2019 saakka)
- Maarit Varjonen-Toivonen, ylilääkäri (PSHP)
- Niina Ylönen-Käyrä, kliinisen hoitotyön asiantuntija (KSSHP) (1.4.2020 saakka)

Steso -ravitsemusterveyden edistämisen standardit on tarkoitettu toiminnan ohjauksen tueksi kaikille sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioille.

Käsitteistä:

potilas* = asiakas/potilas

sote-organisaatio** = sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatio

Ravitsemusterveyden edistämisen standardit sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa STESO-standardien mukaan

STESO päästandardi 1.

Organisaatiolla on virallisesti hyväksytty terveyden edistämisen suunnitelma. Tätä suunnitelmaa toteutetaan osana organisaation laadunhallintajärjestelmää, jonka tavoitteena on terveystulosten parantaminen. Terveyden edistämissuunnitelma on tarkoitettu potilaille, heidän omaisilleen ja sairaalan henkilökunnalle.

Tämän standardin tavoitteena on liittää organisaation terveyden edistämistoiminta olennaiseksi osaksi organisaation laadunhallintajärjestelmää.

standardi 1 alastandardi	STESO-ravitsemusterveyden edistämisen standardi				
	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	VASTUU	SEURANTA/ mittarit organisaatiotasolla	SEURANTA/ mittarit yksilötasolla
1.1. Nimetään henkilöt, jotka vastaavat toimintasuunnitelman toteuttamisesta, arvioinnista ja säännöllisestä tarkastamisesta.	1.1. On nimetty henkilöt, jotka vastaavat organisaation ravitsemusterveyden edistämisen toimintaohjelman laatimisesta, toimeenpanosta arvioinnista ja säännöllisestä päivittämisestä.	Organisaation ylin johto päättää ravitsemusterveyden edistämisen toimintaohjelman laatimisesta ja nimeää henkilöt toiminnan suunnittelua, arviointia ja säännöllistä tarkistamista varten.	Organisaation ylin johto	Organisaation ylin johto on tehnyt päätöksen toimintaohjelman laatimisesta ja nimennyt työstä vastaavat henkilöt. Toimeenpanosuunnitelma on tehty ja on organisaation johdon hyväksymä ja allekirjoittama.	Päätös toimintaohjelman laatimisesta sekä toimeenpanosuunnitelma ovat löydettävissä sähköisestä asiakirjahausta.
1.2. Varataan tarvittavat resurssit toimintasuunnitelman toimeenpanoa, arviointia ja säännöllistä tarkistamista varten.	1.2. On varattu tarvittavat resurssit ravitsemusterveyden edistämisen toimintaohjelman toimeenpanoa, arviointia ja säännöllistä tarkistamista varten.	Varataan henkilö- ja muut resurssit ravitsemusterveyden edistämisen työryhmän toimintaa ja ravitsemusterveyden edistämisen ohjelman toimeenpanoa varten.	Organisaation ylin johto	Ravitsemusterveyden edistämisen työryhmän puheenjohtaja ja sihteeri on nimetty.	
		Ravitsemusterveyden edistämisen toimintaohjelma arvioidaan ja tarkastetaan vuosittain.	Ravitsemusterveyden edistämisen työryhmä	Ravitsemusterveyden edistämisen toimintaohjelman arviointi ja tarvittava päivittäminen on tehty vuosittain ja raportoitu osana työryhmän toimintakertomusta.	

Ravitsemusterveyden edistämisen standardit sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa STESO-standardien mukaan

	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	VASTUU	SEURANTA/ mittarit organisaatiotasoa	SEURANTA/ mittarit yksilötasoa
1.3. Henkilökunta on tietoinen terveyden edistämisen toimintasuunnitelmasta ja siitä tiedottaminen kuuluu uuden henkilökunnan perehdytysohjelmaan.	1.3. Organisaatiolla on ravitsemusterveyden edistämisen toimintaohjelma ja viestintäsuunnitelma. Henkilökunta on tietoinen niistä ja tiedottaminen kuuluu uuden henkilökunnan perehdytysohjelmaan.	Ravitsemusterveyden edistämisen toimintaohjelmasta tiedotetaan koko henkilökunnalle erillisen viestintäsuunnitelman mukaisesti.	Ravitsemusterveyden edistämisen työryhmä	Organisaatiolla on ravitsemusterveyden edistämisen viestintäsuunnitelma.	
		Ravitsemusterveyden edistämisen toimintaohjelma on osa henkilökunnan perehdytysohjelmaa.	Organisaation ylin johto Ravitsemusterveyden edistämisen työryhmä Yksikön esimies	Ravitsemusterveyden edistämisen toimintaohjelma on henkilökunnan perehdytysohjelmassa.	
1.4. Tarvittavien tietojen hankinta ja arviointi on mahdollista terveyden edistämistoiminnan laadun tarkkailemiseksi.	1.4. Ravitsemusterveyden edistämistä johdetaan tiedolla.	Tietoa kerätään ja tehdään arviointi organisaation ravitsemushoitokäytännöistä tiedolla johtamisen tueksi esim: <ul style="list-style-type: none"> • tehostettu ruokavalio • täydennysravintovalmisteet • asiakaspalaute • vajaaravitsemusriskin arviointi (NRS 2002, MNA, STRONGKids). • paino, pituus, BMI • ravitsemusohjauksen strukturoitu kirjaaminen • Ravitsemusta ja ravitsemustilaa koskevien diagnoosien kirjaaminen 	Ravitsemusterveyden edistämisen työryhmä Laatutyöryhmä	Tietoa organisaation ravitsemushoitokäytännöistä kerätään strukturoidusti. Arviointi tehdään ja välitetään päättäjille tiedolla johtamisen tueksi vähintään kerran vuodessa.	

Ravitsemusterveyden edistämisen standardit sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa STESO-standardien mukaan

	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	VASTUU	SEURANTA/ mittarit organisaatiotasoa	SEURANTA/ mittarit yksilötasoa
1.5. Henkilökunnalla on riittävä pätevyys terveyden edistämisessä ja lisäpäätevyitymistä tuetaan tarvittaessa.	1.5. Organisaatiossa on koulutettu ja osaava henkilöstö ravitsemusterveyden edistämiseen.	Organisaatiossa on määritetty kriteerit eri henkilöstöryhmien ravitsemusterveyden osaamiselle.	Ravitsemusterveyden edistämisen työryhmä	Eri henkilöstöryhmien ravitsemusosaamisen tarve selvitetään kehityskeskustelussa ja kirjataan osaamiskartoitukseen.	
		Henkilökunnan ravitsemuskoulutuksen tarve arvioidaan säännöllisesti.	Esimies	Ravitsemuskoulutusten määrä vuosittain.	
		Henkilökunnalle järjestetään ravitsemuskoulutusta ja ohjauskoulutusta säännöllisesti.	Täydennyskoulutusyksikkö	Henkilökunnan osallistuminen ravitsemuskoulutuksiin.	
1.6. Terveyden edistämistoiminnassa on käytettävissä tarvittava infrastruktuuri, johon kuuluvat mm. resurssit, toimitilat ja laitteet.	1.6. Ravitsemusterveyden edistämiseen, ravitsemushoitoon ja -ohjaukseen on tarvittavat resurssit.	Turvataan riittävä laillistettujen ravitsemusterapeuttien määrä.	Ylin ja keskijohto	Toiminta-alueittain on selvitetty ravitsemusterapiapalveluiden tarve ja käytettävissä olevien palvelujen määrä	
		Määritetty organisaatiossa ravitsemusterveyttä edistävät henkilöstöryhmät.		Varattu riittävästi ohjausaikaa potilasta kohden	
		Mahdollistetaan talousarviossa: tarpeelliset työkalut, ravitsemusviestintä, ohjausmateriaalit ja tapahtumat.		Budjetissa mahdollistetaan riittävät ja tarpeelliset resurssit	

Ravitsemusterveyden edistämisen standardit sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa STESO-standardien mukaan

Päästandardi 2. Terveysalan ammattilaiset arvioivat järjestelmällisesti terveyden edistämisen tarpeita yhdessä potilaiden kanssa.

Tämän standardin tavoitteena on tukea potilaan hoitoa, parantaa ennustetta ja edistää potilaan terveyttä ja hyvinvointia.

standardi 2 alastandardi	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	VASTUU	SEURANTA/ mittarit organisaatiotaso	SEURANTA/ mittarit yksilötaso
2.1. Kaikilla potilailla on käytettävissään keinot arvioida terveyden edistämistarpeitaan	2.1. Kaikilla potilailla* on käytettävissään keinot arvioida ravitsemusterveyden sekä ravitsemusohjauksen ja -hoidon tarpeitaan.	Sote-organisaation sähköisten palvelujen alustalla ja organisaation yksiköissä on potilaille omatoimisesti tehtäviä ravitsemusohjauksen tarpeen tunnistamisen sekä ravitsemustilan, ruoankäytön ja ravinnonsaannin arvioinnin validoituja testejä tai linkejä niihin.	Organisaation ravitsemusterveyden edistämisen työryhmä	Potilaalla* on saatavilla ravitsemusterveyden ja ravitsemusohjauksen tarpeen arviointia koskevat testit Kuinka monessa prosentissa organisaation yksiköitä em. testit on saatavilla	
		Organisaatiossa on ammattilaisten käytettävissä sovitut menetelmät potilaan* ravitsemusohjauksen tarpeen, ravitsemustilan, ruoankäytön ja ravinnonsaannin arvioimiseksi. Arviointi tehdään potilaan* ja terveydenhuollon ammattilaisen yhteistyönä.	Organisaation ravitsemusterveyden edistämisen työryhmä Esimiehet	Organisaatiossa on laadittu ohjeet työkaluineen potilaan* ravitsemusohjauksen tarpeen, ravitsemustilan, ruoankäytön ja ravinnonsaannin arvioimiseksi.	Ravitsemushoidon toimenpideluokituksen OAB-kirjaukset NRS2002-arviointien määrät Ruoankäyttökyselyraportit

Ravitsemusterveyden edistämisen standardit sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa STESO-standardien mukaan

	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	VASTUU	SEURANTA/ mittarit organisaatiotasoa	SEURANTA/ mittarit yksilötasoa
2.2. Eri potilasryhmien erilaiset terveystarpeet ovat selkeästi arvioitavissa	2.2. Potilas*-ryhmien erilaiset ravitsemushoidon ja -ohjauksen tarpeet ovat selkeästi arvioitavissa.	Ravitsemusohjauksen tarpeen arviointi, vajaaravitsemusriskin, ravitsemustilan, ruoankäytön ja ravinnonsaannin arviointi sekä ravitsemushoidon toteutussuunnitelma tehdään potilasryhmäkohtaisesti ja integroidaan osaksi muuta hoidon tarpeen arviointia hoitoprotokollan mukaisesti. Dokumentoidaan sovittuun järjestelmään.	Hoitolinjauksista päättävä keskijohto Ravitsemusterveyden edistämisen työryhmä Esimiehet Potilasta hoitavat ammattihenkilöt	Eri potilasryhmien ravitsemusohjauksen tarpeen arviointi- ja kartoitusmenetelmät ovat käytössä ja niiden tulokset raportoidaan	Ravitsemusohjauksen tarpeen peruskartoitusten määrät, tulosten mahdollinen luokittelu Vajaaravitsemusriskin arviointien määrät, tulosten mahdollinen luokittelu Aliravitsemusdiagnoosikirjaukset (ICD10)
		Organisaatiossa on käytettävissä sovitut menetelmät ja aineistot eri potilas- tai ikäryhmien ravitsemusohjaukseen ja -hoitoon.	Ravitsemusterveyden edistämisen työryhmä	Organisaatiossa on laadittu ohjeistus eri potilas- ja ikäryhmien ravitsemusohjaukseen organisaation asiakaskunnan mukaan	

Ravitsemusterveyden edistämisen standardit sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa STESO-standardien mukaan

	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	VASTUU	SEURANTA/ mittarit organisaatiotasoa	SEURANTA/ mittarit yksilötasoa
2.3. Potilaan terveyden edistämisen tarpeet arvioidaan ensimmäisen sairaalakontaktin yhteydessä. Arviota tarkistetaan ja muutetaan potilaan kliinisen tilan muuttuessa tai potilaan pyynnöstä.	2.3. Potilaan* ravitsemushoidon ja -ohjauksen tarpeet arvioidaan ja tarkistetaan ravitsemustilan tai hoidon tarpeen mukaan yhteistyössä potilaan kanssa.	Potilaan* ravitsemusohjauksen ja -hoidon tarpeiden arviointi sekä potilaan oma näkemys tästä otetaan esille tulokeskustelussa. Tilanne tarkistetaan ravitsemustilan tai hoidon muuttuessa tai potilaan kokeman tarpeen mukaan.	Esimiehet Potilasta* hoitavat ammattilaiset	Ravitsemusterveyden arvioinnin osiot sisältyvät esitietokyselyihin ja tulokeskusteluohjeistukseen Ravitsemusterveyden arvioinnin osiot sisältyvät omahoitosuunnitelma-ohjeistuksiin Siitä on sovittu, mitä ruoankäytön seuranta-menetelmää käytetään vajaaravitsemuksen vaaran eri riskiluokissa	Kirjaukset potilastietojärjestelmissä strukturoidusti Vajaaravitsemuksen arvioinnin riskiluokituksen mukainen ruoankäytön seurannan tulos on kirjattu potilastietojärjestelmään.
		Omatoimisesti tai ammattilaisen tuella tehtyjen ravitsemusohjauksen tarpeen tunnistamisen sekä ravitsemustilan, ruoankäytön ja ravinnonsaannin arvioinnin tulokset arvioidaan yhdessä hoidosta vastaavan henkilön kanssa ja ne kirjataan ravitsemushoitosuunnitelman pohjaksi seurantaa ja hoitoa varten.	Esimiehet Potilasta* hoitavat ammattilaiset		

Ravitsemusterveyden edistämisen standardit sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa STESO-standardien mukaan

	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	VASTUU	SEURANTA/ mittarit organisaatiotaso	SEURANTA/ mittarit yksilötaso
2.4. Terveystarpeiden edistämisen tarpeita arvioitaessa otetaan huomioon potilaan sosiaalinen ja kulttuurinen tausta.	2.4. Ravitsemusterveyden tarpeiden arvioinnissa otetaan huomioon potilaan sosiaalinen ja kulttuurinen tausta.	Ravitsemusohjauksen tarpeen ja ruoanvalinnan arvioinnissa sekä ruokailuohjeissa otetaan huomioon potilaan sosiaalinen ja kulttuurinen tausta.	Potilasta* hoitavat ammattihenkilöt	Keskeisille etnisille ryhmille on kohdennetut esitieto- ja ruoankäytön arvioinnin ohjeet, lomakkeet ja muut työkalut	
		Ammattilaisilla on käytettävissään tukiaineistoa eri etnisten ja kulttuuristen ryhmien ravitsemusohjaukseen.	Ravitsemusterveyden edistämisen työryhmä tai ravitsemustyöryhmä	Organisaatiossa on ammattilaisten käytössä tukiaineistoa eri etnisten ja kulttuuristen ryhmien ravitsemusohjaukseen	
		Organisaatiossa on tarjolla koulutusta ammattilaisille kulttuurisen tai etnisen taustan suhteen erityis- asemassa olevien potilaiden* ravitsemusterveyden tarpeista.	Ravitsemusterveyden edistämisen työryhmä Koulutusyksikkö	Kulttuurinen ja etninen tausta ruokavalio-ohjauksessa -koulutusten määrä/v sekä niihin osallistuneiden määrä/v	
2.5. Muiden yhteistyötahojen antamaa tietoa käytetään hyödyksi potilaan tarpeiden tunnistamisessa.	2.5. Muiden yhteistyötahojen antamaa tietoa käytetään hyödyksi potilaan* ruokailun ja ravitsemusohjaukseen ja -hoitoon liittyvien tarpeiden tunnistamisessa.	Käytetään hyödyksi lähetteen, hoitokertomuksen ja mahdollisten aikaisempien hoitokertojen yhteydessä tehtyjen ravitsemusterveyttä koskevien kirjausten ja ruoantilausten tiedot.	Potilasta* hoitavat ammattihenkilöt	Yhteistyötahoille kohdennetussa läheteitä koskevassa ohjeistuksessa on mukana ravitsemusterveys. Potilaan* aikaisempi ruokavalio ja annoskoon tilaus on käytettävissä ateriapalvelua tilatessa.	Yksikötason mittari: Toteutuu, toteutuu osittain, ei toteudu.
		Käytetään hyväksi myös läheisten antama tieto ja muiden tahojen kirjaama ravitsemus- ja ruokavalio-ohjausta sekä ravitsemustilan arviointia koskeva tieto.	Potilasta* hoitavat ammattiryhmät	Organisaatioiden välinen lähete-, epikriisi- ja hoitopalautejärjestelmien systemaattinen käyttö Lähetemittari Epikriisimittari Hoitopalaute-mittari, tiedon louhinta	Kirjaukset potilastietojärjestelmässä (ohjaus)

Ravitsemusterveyden edistämisen standardit sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa STESO-standardien mukaan

Päästandardi 3. Potilaan hoitopolkujen kaikissa vaiheissa potilaalle annetaan tietoja hänen sairauttaan ja terveydentilaansa koskevista olennaisista tekijöistä. Terveyden edistämistoimet liitetään potilaalle tarjottavien palvelujen kokonaisuuteen.

Tämän standardin tavoitteena on varmistaa, että potilas saa tietoa suunnitelluista toimista ja voimaantuu osallistumaan niihin aktiivisesti, sekä helpottaa terveyden edistämistoimien sisällyttämistä potilaan hoitopolkuun.

standardi 3 alastandardi	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	VASTUU	SEURANTA/ mittarit organisaatiotasoa	SEURANTA/mittarit yksilötasoa
3.1. Potilaan terveyden edistämistarpeet arvioidaan ja häntä informoidaan niistä tekijöistä, jotka vaikuttavat hänen terveyteensä. Yhteistyössä potilaan kanssa sovitaan hänen kanssaan terveyden edistämiseen tähtäävistä toimenpiteistä.	3.1. Potilasta* informoidaan hänen ravitsemusterveyteensä liittyvistä asioista. Potilas* osallistuu oman ravitsemushoitonsa suunnitteluun ja toteutukseen.	Potilaan* kanssa käydään läpi arvionnista nousseet terveyteen vaikuttavat asiat. Potilaan kanssa tehdään yksilöllinen suunnitelma, perustuen organisaation linjauksiin ravitsemusohjauksesta.	Ravitsemusterveyden edistämisen työryhmä Potilasta* hoitavat ammattihenkilöt	Potilaan* rooli ravitsemushoitosuunnitelman laatimisessa on kirjattu	Potilaan* kanssa tehdyt yksilölliset ravitsemushoitosuunnitelmat Toteutuu __%:ssa sote-yksikön potilasohjauksia (otanta/kysely)
		Organisaatiolla on linjaukset ravitsemusohjauksesta eri tilanteissa.			
3.2. Potilaille annetaan selkeää, helposti ymmärrettävää ja asianmukaista tietoa heidän terveydentilastaan, hoidostaan sekä tekijöistä, jotka vaikuttavat heidän terveyteensä.	3.2. Potilaille annettava ravitsemusohjaus on näyttöön perustuvaa, selkeää ja potilaslähtöistä.	Ohjaus perustuu ravitsemussuosituksiin ja on selkeää ja ymmärrettävää.	Toimintaohjelmalle nimetyt vastuuhenkilöt	Linjaukset ohjauksesta perustuvat annettuihin ravitsemus- ja hoitosuosituksiin	Käytetään OAB-toimenpidekoodeja ravitsemushoidon osalta
		Ohjausmenetelmät ja apuna käytetty materiaali valitaan yksilöllisesti asiakkaan ja potilasryhmän hoidosta annetut suositukset huomioiden.		Sote-organisaatiossa kerätään palautetta ravitsemusohjauksesta	

Ravitsemusterveyden edistämisen standardit sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa STESO-standardien mukaan

	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	VASTUU	SEURANTA/ mittarit organisaatiotasoa	SEURANTA/ mittarit yksilötasoa
3.3. Terveyden edistämisen toimia tarjotaan kaikille potilaille järjestelmällisesti tarvekartoituksen perusteella.	3.3. Ravitsemusterveyden edistämisen toimia tarjotaan kaikille potilaille* järjestelmällisesti tarvekartoituksen perusteella	Ravitsemusterveyden edistämisen keinoista on sovittu ja niitä käytetään.	Ravitsemusterveyden edistämisen työryhmä Esimiehet Potilasta hoitavat ammattihenkilöt	Käytettävät keinot ja sovittu seuranta on kirjattu organisaation ravitsemusterveyden edistämisen suunnitelmaan	
		Sote-organisaatioissa tarjottu ruoka noudattaa ravitsemussuosituksia ja on mallina ravitsemusterveyttä edistävästä ruokavalinnoista. Ravitsemusterveyttä edistävästä ruokailusta, ympäristöstä, ruokavalinnoista ja aterioiden koostamisesta viestitään potilaille* ja henkilökunnalle.	Sote-organisaation** sopimuksista vastaavat Ruokapalvelu	Sote-organisaation** ruokapalvelusopimukseen on kirjattu tavoitteet ravitsemussuosituksen noudattamisesta. Tavoitteiden toteutumista seurataan.	Ravitsemusterveyttä edistävästä ateriatesta on malliateria nähtävillä ruokailijalle
		Ravitsemusohjaus sisältyy organisaation palvelu- ja hoitoketjuihin.	Sote-organisaation** hoitoketjuista vastaavat	Ravitsemusohjaus on sisällytetty sote-organisaation** hoitoketjuihin	Käytetään OAB-toimenpidekoodeja
		Organisaation ravitsemusterveyden edistämisen lähipalveluista kootaan ja välitetään tietoa.	Ravitsemusterveyden edistämisen työryhmä	Organisaatio kokoaa ja ylläpitää sekä välittää tietoa ravitsemusterveyttä edistävästä palveluista alueelleen, esim. palvelutarjotin	Jatkuva asiakaskysely

Ravitsemusterveyden edistämisen standardit sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa STESO-standardien mukaan

	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	VASTUU	SEURANTA/ mittarit organisaatiotasoa	SEURANTA/ mittarit yksilötasoa
3.4. Potilaalle annettava tieto ja terveyden edistämisen tiedot kirjataan ja arvioidaan mukaan lukien tiedot siitä, onko odotetut tai suunnitellut tulokset saavutettu.	3.4. Potilasasiakirjoihin kirjaaminen on yhtenäistä ja ravitsemusohjauksen tulosta arvioivaa. Tiedonsiirto on aukotonta.	Potilaan* ravitsemushoitosuunnitelma: ruuankäyttöä, ravinnonsaannin arvioita, ravitsemustilaa, sen muutosta ja ohjausta koskevat asiat kirjataan potilasasiakirjoihin rakenteisen kirjaamisen käytänteiden mukaisesti.	Potilasta hoitavat ammattihenkilöt Esimiehet	Kirjausten toteutumisen seuranta vähintään vuosittain tehtävänä otantana. Raportointi sovitusti.	Käytetään OAB-toimenpidekoodeja ravitsemushoidon osalta
		Organisaatioissa sitoudutaan yhteisesti sovittuihin ravitsemushoidon ja ohjauksen kirjaamisen kriteereihin Huolehditaan tiedonsiirrosta terveydenhuollon yksiköiden ja organisaatioiden välillä ja potilaalle (Kanta-arkisto).		Sote-organisaatiolla** on ohje kirjaamistavasta ja tiedonsiirrosta.	Ravitsemushoidon tulos potilaan hoidon loppuyhteenvedossa, josta siirtyy Kantaan
		Henkilökunnalle järjestetään koulutusta ravitsemuskirjaamisesta.		Rakenteisen kirjaamisen koulutukset ja osallistuneiden määrät raportoidaan vuosittain.	Koulutuspalautte- ja koulutustarvekyselyt
3.5. Kaikilla potilailla, henkilökunnalla ja vierailijoilla on mahdollisuus saada yleistietoa terveyteen vaikuttavista tekijöistä.	Kaikkien potilaiden, henkilökunnan ja vierailijoiden saatavilla on tietoa ravitsemusterveyteen vaikuttavista tekijöistä.	Ravitsemusterveyttä tukevaa yleistietoa omahoitoon on helposti saatavilla.	Toimintaohjelmalle nimetyt vastuuhenkilöt	Raportoidaan tarjottu ravitsemuksen omahoidon tuki vuosittain ravitsemusterveyden edistämisen suunnitelmassa.	

Ravitsemusterveyden edistämisen standardit sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa STESO-standardien mukaan

Päästandardi 4. Sote-organisaatiolla on edellytykset kehittyä terveellisenä työympäristönä

Tämän standardin tavoitteena on luoda terveellinen ja turvallinen työympäristö ja tukea henkilökuntaa terveyden edistämisessä.

standardi 4 alastandardi	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	VASTUU	SEURANTA/ mittarit organisaatiotasoa	SEURANTA/mittarit yksilötasoa
4.1. Sairaalan henkilöstöstrategiaan sisältyy henkilökunnan terveyden edistämistaitojen kehittäminen ja koulutus	4.1. Organisaation henkilöstöstrategiaan sisältyy henkilökunnan ravitsemusterveyden edistämisen taitojen kehittäminen ja koulutus.	Organisaatio tarjoaa eri ammattiryhmille säännöllisesti koulutusta terveyttä edistävästä ravitsemuksesta, ravitsemuksen medialukutaidosta sekä ruoanvalintataidoista.	Ravitsemusterveyden edistämisen toimintaohjelmalle nimetyt vastuuhenkilöt	Organisaation järjestämien ravitsemusaiheisten koulutusten määrä/ v	Ammattilaisen koulussuoritteet/ vuosi, sähköinen seurantajärjestelmä, jota esimies seuraa
		Organisaation sisäisen viestinnän keinoin nostetaan esille ajankohtaisia ravitsemusteemoja.	Viestintäyksikkö/ viestinnästä vastaavat	Ammattiryhmittäin ravitsemusaiheiseen koulutukseen osallistuneiden % -osuus ko. ammattiryhmästä/ työyksiköstä	
		Käytännön ruoanvalintataitoja tuetaan mm. henkilöstöravintolassa toteutetuilla tietoisuuskampanjoilla ja koko taloa koskevin teemapähtymisin.	Ruokapalveluiden järjestämisestä vastaavat	Ravitsemusterveyden edistämisen työryhmän vuosiraportissa kooste toteutetuista toimenpiteistä	
4.2. Työntekijöillä on terveellinen ja turvallinen työympäristö sekä toimiva työterveyshuolto	4.2. Työnantaja mahdollistaa henkilöstön ravitsemusterveyden edellytykset henkilöstöruokailun ja työterveyspalvelujen avulla.	Henkilöstöruokailua kehitetään terveyttä edistävään suuntaan yhteistyössä henkilöstön, ruokapalvelujen, työterveyspalvelujen ja ravitsemusterapiayksikön kanssa.	Ruokapalvelujen järjestämisestä vastaavat	Vuosittain henkilöstöruokailua kehittävä suunnittelukokous, jossa mukana ravitsemusterveyden edistämisen työryhmän edustajat -> kyllä/ ei	
		Turvataan henkilökunnan mahdollisuus ruokataukoihin.	Esimiehet		
		Turvataan henkilökunnalle työterveyshuollon ravitsemusterapiapalvelut.	Organisaation ylin johto		

Ravitsemusterveyden edistämisen standardit sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa STESO-standardien mukaan

	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	VASTUU	SEURANTA/ mittarit organisaatiotasoa	SEURANTA/ mittarit yksilötasoa
4.3. Henkilökunta osallistuu työympäristöönsä koskeviin päätöksiin	4.3. Henkilökunta osallistuu työaikaista ruokailua ja sen järjestämistä koskevaan päätöksentekoon.	Henkilökunnalla on jatkuvasti mahdollisuus tehdä ehdotuksia ja antaa palautetta henkilöstöruokailusta.	Ruokapalvelujen järjestämisestä vastaavat Henkilöstöasioiden työhyvinvoinnista vastaavat	Henkilöstön tekemien ehdotusten ja palautteiden määrä/v	
		Ruokapalvelut toteuttavat kerran vuodessa kyselyn henkilöstöruokailusta.		Ruokapalvelut on tehnyt kyselyn -> kyllä/ ei ja tulosten käsittelyyn on osallistunut ravitsemusterveyden edistämisen työryhmän edustaja -> kyllä/ ei	Kyselyyn vastanneiden määrä
		Henkilöstöruokailua kehittävässä työryhmään kuuluu henkilöstön edustaja.		Henkilöstöruokailua kehittävässä työryhmässä on henkilöstön edustaja -> kyllä/ei	
4.4. Henkilökunnalla on käytettävissään keinot ylläpitää ja kehittää tietoisuuttaan terveysasioista	4.4. Henkilökunnalla on käytettävissään keinot ylläpitää ja kehittää osaamistaan terveyttä edistävästä ravitsemuksesta ja ruoanvalinnasta.	Organisaatio tarjoaa eri ammattiryhmille säännöllisesti koulutusta terveyttä edistävästä ravitsemuksesta, ravitsemuksen medialukutaidosta sekä ruoanvalintataidoista.	Ravitsemusterveyden edistämisen työryhmä Koulutusyksikkö Esimiehet	Koulutusten määrä/v	Ammattilaisen koulutukseen osallistuminen/v
		Käytännön ruoanvalintataitoja tuetaan mm. henkilöstöravintolassa toteutetuilla tietoisuuskampanjoilla ja koko taloa koskevilla teematapahtumilla.		Ravitsemusaiheisten tiedotteiden määrä/v	
		Organisaation sisäisen viestinnän keinoin nostetaan esille ajankohtaisia ravitsemusteemoja.		Tietoisuuskampanjojen ja tapahtumien määrä/v	
		Perehdytyksessä on aiheena myös henkilöstön ravitsemusosaamisen tuki.		Perehdytysohjeissa on mukana ravitsemusosaaminen -> kyllä/ei	

Ravitsemusterveyden edistämisen standardit sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa STESO-standardien mukaan

Päästandardi 5. Organisaation toimintasuunnitelmaan sisältyy jatkuva yhteistyö muiden terveydenhuollon yksiköiden ja muiden yhteistyötahojen kanssa

Tämän standardin tavoitteena on taata yhteistyö keskeisten palvelutuottajien kanssa ja luoda kumppanuussuhteita terveyden edistämistoiminnan sisällyttämiseksi potilaan kaikkiin hoitopolkuihin.

standardi 5 alastandardi	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	VASTUU (ja valtuudet)	SEURANTA/ mittarit organisaatiotasoa	SEURANTA/mittarit yksikötasoa
5.1. Terveyttä edistävät palvelut ovat johdonmukaisia muun palvelutuotannon ja terveyssuunnitelmien kanssa.	5.1. Ravitsemusterveyden edistäminen, ravitsemushoito ja ruokapalvelut sisältyvät sote-organisaation strategia- ja toimintasuunnitelmaan.	Terveyttä edistävä ravitsemus ja ravitsemushoito sisällytetään sote-organisaation toimintasuunnitelmaan ja sairauksien hoitoprosesseihin.	Sote-organisaatioiden johtoryhmät Alueellisista hoito- ja palveluketjuista vastaava yksikkö	Ravitsemus on mukana organisaation toimintasuunnitelmassa (kyllä/ei). Toteutuminen raportoidaan vuosiraportissa.	
		Terveyttä edistävä ravitsemus ja ravitsemushoito sisällytetään alueellisiin hoito- ja palveluketjuihin.		Ravitsemus on mukana uusissa ja päivitettyissä hoito- ja palveluketjuissa (kyllä/ei). Toteutuminen raportoidaan vuosiraportissa. Kuinka monessa maakunnan kunnista toteutuu vähintään 75%:ssa soteyksiköitä	
		Sote-organisaation käyttämille ruokapalveluille on määritelty laatutavoitteet, joissa on huomioitu ravitsemusterveys.	Sote-organisaatioiden johtoryhmät ja ruokapalveluiden järjestämisestä vastaavat	Sote-organisaation käyttämille ruokapalveluille on laadittu kirjalliset, ravitsemusterveyden sisältävät laatutavoitteet kyllä/ ei. Ruokapalvelujen tuottaja raportoi laatutavoitteiden toteutumisen sote-organisaatiolle vuosiraportissaan Kuinka monessa maakunnan kunnista laatutavoitteet toteutuvat vähintään 75%:ssa soteyksiköitä	

Ravitsemusterveyden edistämisen standardit sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa STESO-standardien mukaan

	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	VASTUU	SEURANTA/ mittarit organisaatiotasoa	SEURANTA/ mittarit yksilötasoa
5.2. Tunnetaan paikalliset terveys- ja sosiaalialan palvelujen tuottajat, organisaatiot ja muut toimijat ja niiden kanssa tehdään yhteistyötä.	5.2. Tehdään yhteistyötä paikallisten sosiaali- ja terveysalan- sekä ravitsemusasiantuntijoiden kanssa.	Rakennetaan alueellinen ravitsemusohjauksen organisaatiomalli	Sote-organisaatioiden johtoryhmät. Alueelliset ja paikalliset hyte-työryhmät	Alueellinen ravitsemusohjauksen organisointimalli on rakennettu kyllä/ei	Kuinka monessa %:ssa alueen kuntaa ravitsemus on mainittu hyvinvointikertomuksessa
		Kuntien ja alueellisia hyvinvointikertomuksia työstävissä työryhmissä on mukana sosiaali- ja terveysalan- ja ravitsemusasiantuntija.		Alueellisen sote-organisaation kuntien hyvinvointikertomuksissa ja alueellisessa hyvinvointikertomuksessa on mainittu terveyttä edistävä ravitsemus kyllä/ei	
		Terveyttä edistävä ravitsemus ja siihen liittyvät palvelut näkyvät alueellisella ja kuntien kokoamalla "elintapaohjauksen palvelutarjottimilla".	Alueelliset ja paikalliset hyte- ja ravitsemustyöryhmät	Maakunnan peruspalveluja tarjoavassa sote-organisaatiossa ravitsemusterapeuttien määrä on 1/20 000 as. kyllä/ei	

Ravitsemusterveyden edistämisen standardit sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa STESO-standardien mukaan

	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	VASTUU	SEURANTA/ mittarit organisaatiotasoa	SEURANTA/ mittarit yksilötasoa
5.3. Huolehditaan potilaan hoidon ja terveyden edistämisen jatkuvuudesta myös potilaan sairaalasta kotiuttamisen jälkeen.	5.3. Huolehditaan potilaan ravitsemusterveyden edistämisen ja ravitsemushoidon jatkuvuudesta	Potilaan kanssa laadittuun jatkohoitosuunnitelmaan sisällytetään ravitsemushoidon tarpeen arviointi, suunnitelma ravitsemushoidon toteuttamisesta ja sen vaikutusten arvioinnista ja seurannasta	Sote-organisaation johto Potilasta hoitavat ammattilaiset	Otanta kerran vuodessa: sovitun potilasjoukon jatkohoitosuunnitelmaan on sisällytetty ravitsemushoidon tarpeen arviointi, suunnitelma ravitsemushoidon toteuttamisesta ja sen vaikutusten arvioinnista ja seurannasta otanta tehty: kyllä/ei Tulos raportoidaan osana soteorganisaation toimintakertomusta	
5.4. Potilaan hoitoon ja kuntoutukseen liittyvät asiakirjat ja potilastiedot lähetetään asianmukaisesti potilaan jatkohoidosta ja seurannasta vastaaville yhteistyötahoille.	5.4. Potilaan ravitsemushoitoon ja -kuntoutukseen liittyvät asiakirjat on siirretty potilaan jatkohoidosta ja seurannasta vastaaville yhteistyötahoille.	Organisaatiossa on vastuutettu potilaan ravitsemushoitoon liittyvän tiedon kirjaaminen ja tiedon siirto potilaan jatkohoidosta ja seurannasta vastaaville yhteistyötahoille.	Sote-organisaation johto	Sote-organisaatiossa on kirjattu perehdytysohjelmaan vastuutus potilaan ravitsemushoitoon liittyvän tiedon kirjamisesta ja siirtämisestä jatkohoidosta ja seurannasta vastaaville yhteistyötahoille kyllä/ei	